

# टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे

संस्कृत विशारद (बी.ए.) – बहिःस्थ

परीक्षा : मे – २०२५

सत्र ५ वे

विषय: रत्नावली (22E455)

दिनांक : १९/०५/२०२५

गुण : १००

वेळ : दु. २.०० ते ५.००

सूचना : सर्व प्रश्न अनिवार्य

प्र.१. मातृभाषया चतुर्णामनुवादः करणीयः।

- अस्त्रव्यस्तशिरस्त्रशस्त्रकषणैः कृतोत्तमाङ्गे क्षणं व्यूढासृक्सरिति स्वनत्प्रहरणे वर्मोद्गमद्वह्निनि।  
आहूयाऽजिमुखे स कोसलपतिर्भग्रे प्रधाने बले एकेनैव रुमण्वता शरशतैर्मत्तद्विपस्थो हतः॥
- औत्सुक्येन कृतत्वरं सहभुवा व्यावर्तमाना हिया तैस्तैर्बन्धुवधूजनस्य वचनैर्नीताऽऽभिमुख्यं पुनः।  
दृष्ट्वाऽग्रे वरमात्तसाध्वसरसा गौरी नवे सङ्गमे संरोहत्पुलका हरेण हसता श्लिष्टा शिवायास्तु वः॥
- किं पद्मस्य रुचिं न हन्ति नयनानन्दं विधत्ते न किं वृद्धिं वा झषकेतनस्य कुरुते नाऽलोकमात्रेण किम्।  
वक्त्रेन्दौ तव सत्ययं पदपरः शीतांशुरुज्जृम्भते दर्पः स्यादमृतेन चेदिह तवाप्यस्त्येव बिम्बाधरे॥
- नष्टं वर्षवैर्मनुष्यगणनाभावादपास्य त्रपामन्तः कञ्चुकिकञ्चुकस्य विशति त्रासादयं वामनः।  
पर्यन्ताश्रयिभिर्निजस्य सदृशं नाम्नः किरातैः कृतं कुब्जा नीचतयैव यान्ति शनकैरात्मेक्षणाशङ्किनः॥
- श्रीहर्षो निपुणः कविः परिषदप्येषा गुणग्राहिणी लोके हारि च वत्सराजचरितं नाट्ये च दक्षा वयम्।  
वस्त्वैकैकमपीह वाञ्छितफलप्राप्तेः पदं किं पुनः मद्भाग्योपचयादयं समुदितः सर्वो गुणानां गणः॥
- बाणाः पञ्च मनोभवस्य नियतस्तेषामसङ्ख्यो जनः प्रायोऽस्मद्विध एव लक्ष्य इति यल्लोके प्रसिद्धिं गतम्।  
दृष्टं तत्त्वयि विप्रतीतमधुना यस्मादसङ्ख्यैरयं विद्वः कामिजनः शरैरशरणो नीतस्त्वया पञ्चताम्॥

प्र.२. ससन्दर्भं त्रयाणां स्पष्टीकरणं लिखत।

- भवति, न मे ईदृशे प्रस्तावे एतद्रोढुं हस्तः प्रसरति।
- रत्नावलीव कान्ता मम हस्ताद् भ्रंशिता भवता।
- अहो प्रमादः परिजनस्य।
- सखे इयमनभ्रा वृष्टिः।
- मुखरा खल्वेषा गर्भदासी।
- दुरवगाहा गतिर्देवस्य।

प्र.३. टिप्पणीत्रयं लिखत।

- यौगन्धरायणः।
- वसन्तोत्सवः।
- भरतवाक्यम्।
- नाटिका।

प्र.४. सविस्तरम् एकं लिखत।

- चतुर्थाङ्कस्य रसग्रहणं करणीयम्।
- विदूषकस्य महत्त्वं स्पष्टीकुरुत।

प्र.५. अ) रूपपरिचयं लिखत।

- ईक्षते
- भ्रान्त्वा
- इमानि

आ) सन्धिविग्रहं कुरुत।

- आकर्ण्यग्रतोऽवलोक्य
- मददृष्टिस्तृषितेव

इ) समासविग्रहं नामनिर्देशपूर्वकं कुरुत।

- कलानिपुणः
- यथाकालम्